

Czwartek, 20 maja 2021 r.

P9_TA(2021)0253

Sytuacja w Czadzie

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 20 maja 2021 r. w sprawie sytuacji w Czadzie (2021/2695(RSP)) (2022/C 15/16)

Parlament Europejski,

- uwzględniając swoją rezolucję z 16 września 2020 r. w sprawie współpracy UE–Afryka w dziedzinie bezpieczeństwa w regionie Sahelu, Afryce Zachodniej i Rogu Afryki⁽¹⁾,
  - uwzględniając oświadczenie Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa (wiceprzewodniczącego / wysokiego przedstawiciela) w sprawie śmierci prezydenta Idrissa Déby'ego 20 kwietnia 2021 r.,
  - uwzględniając oświadczenie rzecznika Sekretarza Generalnego ONZ z 20 kwietnia 2021 r. w sprawie Czadu,
  - uwzględniając komunikat ministrów spraw zagranicznych i rozwoju G7 z 5 maja 2021 r.,
  - uwzględniając sprawozdanie z misji informacyjnej Rady Pokoju i Bezpieczeństwa Unii Afrykańskiej, która odbyła się w Czadzie w dniach 29 kwietnia – 5 maja 2021 r.,
  - uwzględniając wspólną deklarację Rady Europejskiej i państw Grupy Pięciu na rzecz Sahelu z 28 kwietnia 2020 r. w sprawie bezpieczeństwa, stabilności i rozwoju Sahelu,
  - uwzględniając konkluzje Rady z 16 kwietnia 2021 r. w sprawie potwierdzenia znaczenia solidnego i trwałego partnerstwa między UE a Sahelem,
  - uwzględniając krajowy program orientacyjny dla Czadu w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju (EFR) na lata 2014–2020,
  - uwzględniając rezolucję Wspólnego Zgromadzenia Parlamentarnego grupy państw Afryki, Karaibów i Pacyfiku (AKP) i UE z 11 marca 2021 r. w sprawie demokracji i poszanowania konstytucji w państwach UE i AKP,
  - uwzględniając konstytucję Czadu,
  - uwzględniając umowę z Kotonu,
  - uwzględniając Afrykańską kartę praw człowieka i ludów, która została przyjęta 27 czerwca 1981 r. i weszła w życie 21 października 1986 r.,
  - uwzględniając Afrykańską kartę na rzecz demokracji, wyborów i dobrych rządów,
  - uwzględniając Powszechną deklarację praw człowieka,
  - uwzględniając art. 144 ust. 5 i art. 132 ust. 4 Regulaminu,
- A. mając na uwadze, że 20 kwietnia 2021 r. prezydent Czadu Idriss Déby, sprawujący władzę od 31 lat, zginął w starciach zbrojnych z grupami rebeliantów dzień po ogłoszeniu go zwycięzcą wyborów prezydenckich z 11 kwietnia 2021 r.;
- B. mając na uwadze, że po śmierci prezydenta Idrissa Déby'ego Tymczasowa Rada Wojskowa (TMC) zorganizowała niekonstytucyjne przekazanie władzy i powołała rząd tymczasowy pod przewodnictwem Mahamata Idrissa Déby'ego, syna zmarłego prezydenta; mając na uwadze, że TMC rozwiązała rząd i parlament oraz zawiesiła stosowanie konstytucji, a w jej miejsce wprowadziła na 18 miesięcy „kartę tymczasową”, której obowiązywanie można przedłużyć jeden raz;
- C. mając na uwadze, że konstytucja Czadu przewidywała, że w przypadku gdy urząd prezydenta jest nieobsadzony lub kiedy prezydent nie może trwale sprawować władzy, jego obowiązki przejmuje tymczasowo przewodniczący Zgromadzenia Narodowego, który musi zorganizować wybory w terminie od 45 do 90 dni;

⁽¹⁾ Teksty przyjęte, P9_TA(2020)0213.

Czwartek, 20 maja 2021 r.

- D. mając na uwadze, że 2 maja 2021 r. TMC powołała tymczasowy rząd, na którego czele stanął cywilny premier Albert Pahimi Padacké, oraz że w skład rządu weszło kilku członków opozycji; mając na uwadze, że A.P. Padacké zajął drugie miejsce w wyborach prezydenckich 11 kwietnia 2021 r., mimo że uważano go za jednego z sojuszników zmarłego prezydenta Déby'ego, a w latach 2016–2018 pełnił funkcję premiera;
- E. mając na uwadze, że członkowie misji informacyjnej Rady Pokoju i Bezpieczeństwa Unii Afrykańskiej w Czadzie przeprowadzonej w dniach 29 kwietnia – 5 maja 2021 r. podkreślili znaczenie opracowania trwałej i powszechnie akceptowalnej konstytucji oraz uznali, że karta tymczasowa nie zagwarantuje mieszkańcom praw politycznych i obywatelskich w okresie przejściowym;
- F. mając na uwadze, że 27 kwietnia 2021 r. rząd wojskowy dopuścił się nieproporcjonalnego i nieuzasadnionego użycia siły wobec obywateli; mając na uwadze, że akt ten potępiły szeroko organizacje praw człowieka i społeczność międzynarodowa, w tym Unia Afrykańska i Unia Europejska; mając na uwadze, że od czasu śmierci prezydenta Déby'ego co najmniej sześć osób poniosło śmierć, kilkadziesiąt zostało rannych, a wiele aresztowano i zatrzymano arbitralnie w odpowiedzi na protesty; mając na uwadze, że według doniesień w starciach aresztowano ponad 600 osób;
- G. mając na uwadze, że rządy prezydenta Déby'ego charakteryzowały się systematycznymi i stałymi naruszeniami praw człowieka;
- H. mając na uwadze, że przed wyborami doszło do prześladowań i arbitralnych aresztowań ponad 112 przeciwników politycznych i obrońców praw człowieka; mając na uwadze, że w tygodniach poprzedzających kampanię wyborczą siły bezpieczeństwa używały nieproporcjonalnej i nieuzasadnionej siły wobec pokojowych demonstrantów; mając na uwadze, że opozycja i niektórzy członkowie społeczeństwa obywatelskiego w dużej mierze zbojkotowali wybory;
- I. mając na uwadze, że stan bezpieczeństwa w regionie Sahelu znacznie się pogorszył w ostatnich latach, co stwarza poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa regionalnego i międzynarodowego; mając na uwadze, że powszechne są przypadki łamania praw człowieka i masowych zabójstw; mając na uwadze, że w 2019 r. w Sahelu odnotowano najwzrostniejszy wzrost liczby krwawych działań ekstremistycznych w porównaniu z innymi regionami; mając na uwadze, że od czasu utworzenia w 2015 r. wielonarodowa wspólna grupa zadaniowa wyparła ugrupowania terrorystyczne z wielu obszarów znajdujących się pod ich kontrolą, jednak region ten nadal jest bardzo niestabilny;
- J. mając na uwadze, że Czad poważnie cierpi w wyniku działalności terrorystycznej i ataków terrorystycznych; mając na uwadze, że organizacja Boko Haram, powiązana od 2015 r. z Państwem Islamskim, rozprzestrzeniła się w całym regionie, co spowodowało liczne przesiedlenia w Kotlinie Czadu; mając na uwadze, że obecnie w Czadzie przebywa 133 000 wewnętrznych przesiedleńców i około 500 000 uchodźców; mając na uwadze, że od tegorocznych wyborów nasiliły się starcia zbrojne z grupami rebeliantów, takimi jak Front na rzecz Przemian i Pojednania w Czadzie (FACT); mając na uwadze, że armia czadyjska twierdziła niedawno, że pokonała FACT; mając na uwadze, że TMC odrzuciła zaproponowane przez ugrupowania zbrojne FACT zawieszenie broni i negocjacje;
- K. mając na uwadze, że UE wspiera Grupę Pięciu na rzecz Sahelu, która prowadzi współpracę w dziedzinie obrony między Burkina Faso, Czadem, Mali, Mauretanią i Nigrem i koordynuje działania w zakresie rozwoju i bezpieczeństwa regionalnego w celu zwalczania terroryzmu i przywrócenia stabilności w regionie, a jednym z kluczowych elementów tych działań jest armia czadyjska; mając na uwadze, że w marcu 2020 r. przedłużono mandat misji szkoleniowej UE (EUTM) w Mali, aby zapewnić doradztwo i szkolenia narodowym siłom zbrojnym państw Grupy Pięciu na rzecz Sahelu, w tym Czadu; mając na uwadze, że Grupa Pięciu na rzecz Sahelu wybrała na mediatorów Mauretanię i Niger, aby zapewnić pluralistyczny dialog między wszystkimi stronami obecnych napięć w Czadzie oraz stworzyć warunki sprzyjające pokojowym i pomyślnym przemianom opartym na konsensusie;
- L. mając na uwadze, że chociaż Czad jest producentem ropy naftowej, to w kraju powszechne są ubóstwo, brak bezpieczeństwa żywnościowego, korupcja, bezkarność, przemoc wobec kobiet i dziewcząt oraz brak możliwości gospodarczych; mając na uwadze, że w światowym rankingu rozwoju społecznego za rok 2019 Czad plasuje się na 187. miejscu na 189 państw;
- M. mając na uwadze, że UE wspiera wysiłki na rzecz rozwoju, pokoju i bezpieczeństwa w Czadzie i w całym regionie Sahelu za pośrednictwem EFR, Instrumentu na rzecz Pokoju w Afryce, Instrumentu na rzecz Przyczyniania się do Stabilności i Pokoju oraz funduszu powierniczego UE dla Afryki; mając na uwadze, że w latach 2014–2020 UE przeznaczyła dla Czadu 542 mln EUR w ramach EFR na wsparcie obejmujące konsolidację rządów prawa; mając na uwadze, że 1 lipca 2021 r. przyszedł Europejski Instrument na rzecz Pokoju ma przejąć zadania Instrumentu na rzecz Pokoju w Afryce;

Czwartek, 20 maja 2021 r.

1. wyraża ubolewanie z powodu zabójstwa prezydenta Idrissa Déby'ego oraz niedawnych aktów przemocy i ofiar śmiertelnych w wyniku ataków zbrojnych grup w regionie; ponownie wyraża zaniepokojenie przedłużającym się kryzysem w Czadzie oraz niestabilną sytuacją w zakresie bezpieczeństwa na północy kraju, a także zdecydowanie potępia powtarzające się przypadki łamania praw człowieka oraz prawa międzynarodowego i humanitarnego;
2. potępia wojskowe przejęcie władzy dokonane przez TMC 20 kwietnia 2021 r., a następnie zawieszenie konstytucji Czadu oraz rozwiązywanie rządu; odrzuca ustanowienie przez TMC karty, która nie została poddana demokratycznej konsultacji;
3. jest przekonany, że obecnych podziałów w społeczeństwie czadyjskim nie można zażegnać za pomocą środków wojskowych, i wzywa wszystkie strony do powstrzymania się od działań z użyciem przemocy, do zaangażowania się w dialog polityczny oraz do ochrony życia ludności cywilnej;
4. wzywa TMC, aby zapewniła niezakłócony i szybki powrót do porządku konstytucyjnego oraz zagwarantowała przestrzeganie wartości demokratycznych; stwierdza, że powołanie cywilnego rządu przejściowego z udziałem członków niektórych grup opozycyjnych jest pierwszym krokiem na drodze do przywrócenia porządku konstytucyjnego; ponadto wzywa TMC, aby stworzyła i zapewniła warunki dla pluralistycznego dialogu narodowego między rządem a podmiotami społeczeństwa obywatelskiego oraz dopilnowała w możliwie najkrótszym czasie pokojowego, cywilnego i pilnego przejścia do demokratycznych, wolnych i uczciwych wyborów, które doprowadziłyby do wyboru demokratycznego prezydenta i pluralistycznego rządu;
5. przypomina, że prawdziwie demokratyczna transformacja i reforma musi odbywać się pod przewodnictwem cywilów i umożliwiać pełny i aktywny udział organizacji społeczeństwa obywatelskiego, kobiet i młodzieży, partii opozycyjnych i wolnej prasy, które powinny mieć możliwość działania bez przemocy, zastraszania czy ograniczeń;
6. potępia ograniczanie prawa do demonstracji i stosowanie przemocy przez TMC wobec protestujących; wzywa TMC do uwolnienia wszystkich osób uwięzionych po niedawnych demonstracjach; ponadto wzywa do powołania niezależnej i bezstronnej komisji śledczej w celu zbadania nadużyć popełnionych podczas demonstracji oraz wszelkich ewentualnych naruszeń praw człowieka, w tym oczywistego użycia niepotrzebnej lub nieproporcjonalnej siły w celu rozprzeczania protestów;
7. jest zaniepokojony korupcją i bezkarnością w Czadzie; zauważa, że nierozwiązanie problemu łamania praw człowieka przyczynia się do trwania nadużyć i osłabia zaufanie społeczeństwa do instytucji państwowych;
8. wzywa wiceprzewodniczącego / wysokiego przedstawiciela oraz delegaturę i misje UE w Czadzie, aby zapewniły pełne wdrożenie Wytocznych UE w sprawie obrońców praw człowieka oraz Planu działania UE dotyczącego praw człowieka i demokracji, w tym poprzez obserwowanie protestów i zapewnienie żądanego wsparcia określonego w planie przejścia społeczeństwa obywatelskiego ku zakończeniu kryzysu;
9. wzywa społeczność międzynarodową do wsparcia Czadu w jego staraniach na rzecz zaprowadzenia demokracji; wzywa w szczególności Unię Afrykańską i Grupę Pięciu do wsparcia Czadu w umożliwieniu pluralistycznego i międzyspołecznego dialogu, który doprowadzi do trwałego i pokojowego rozwiązania; powtarza, że należy powstrzymać się od natarczywej ingerencji zewnętrznej oraz chronić jedność, stabilność i integralność terytorialną Czadu; wzywa prezydentów Mauretanii i Nigru, aby dalej wspierali Czad jako mediatorzy w kryzysie czadyjskim aż do trwałego i pokojowego zakończenia obecnego kryzysu;
10. uznaje ważną rolę Czadu w walce z terroryzmem w ramach Grupy Pięciu na rzecz Sahelu; podkreśla znaczenie przestrzegania międzynarodowych konwencji dotyczących praw człowieka; nalega na zachowanie integralności terytorialnej i stabilności Czadu w niestabilnym kontekście bezpieczeństwa w regionie; podkreśla potrzebę pomocy humanitarnej w regionie Sahelu;
11. przypomina, że organizacje i partnerstwa regionalne, w tym Unia Afrykańska i Grupa Pięciu, są kluczowymi podmiotami w organizowaniu i wspieraniu kierowanej przez Afrykę strategii przeciwdziałania terroryzmowi i niestabilności w regionie Sahelu; potwierdza swoje poparcie dla regionalnych wielonarodowych wspólnych sił interwencyjnych oraz stałe wsparcie w ramach Instrumentu na rzecz Pokoju w Afryce, który wkrótce zostanie przekształcony w Europejski Instrument na rzecz Pokoju; apeluje, aby podmioty cywilne, które zgłaszają przypadki łamania praw człowieka, były objęte ochroną i nie musiały doświadczać groźb;
12. przypomina, że zmiana klimatu, brak bezpieczeństwa żywnościowego, wzrost liczby ludności, eksploatacja zasobów naturalnych, ubóstwo oraz brak możliwości edukacyjnych i gospodarczych oraz brutalne i ideologiczne ingerencje zagranicznych grup dżihadystów to podstawowe przyczyny niestabilności, przemocy i rekrutacji terrorystów w całym regionie Sahelu; stwierdza, że pandemia COVID-19 nasiliła te napięcia i znacznie zahamowała postępy w rozwoju;

Czwartek, 20 maja 2021 r.

podkreśla, że koordynacja wsparcia w zakresie bezpieczeństwa, rozwoju, pomocy humanitarnej i wspierania demokracji jest niezbędna do zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju w całym regionie; popiera zwrot w kierunku bardziej zintegrowanego podejścia do stabilizacji, z silnym naciskiem na wymiar cywilny i polityczny;

13. podkreśla, że Czad jest i powinien pozostać silnym partnerem UE, i przypomina o swoim zaangażowaniu na rzecz zapewnienia dialogu i pokojowego rozwiązania obecnego kryzysu politycznego;

14. wzywa do przeprowadzenia oceny funduszy UE przyznanych regionowi w celu upewnienia się, że nie dochodzi do ich niewłaściwego wykorzystania;

15. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie, Komisji, wiceprzewodniczącemu Komisji/ wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, rządowi i Zgromadzeniu Narodowemu Czadu oraz Unii Afrykańskiej i jej instytucjom.
